

פרפראות לחכמה

מאת הר"ג המפורסם בדורו רש"ל כהר"ט ארנאזי זלה"ה

משלי ס' ל"ד אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה וגו' ידוע הוא דחילי חילים אמרו המפרשים בפסוקים האלו ולהרב מר זקני עטרת ראשינו זוק"ל ראיתי שכתב בספר שמע שלמה ענין ע"ד שאמרו חז"ל גבי יקרה היא מפנינים מכ"ג שנכנס לפנים ואמרו בגמרא בת כהן ל"שאל או קוברה או קוברת או מביאתו לידי עניות או אלמנה או גרושה וזרע חין לה וגו' והו' אשת חיל שהיא האשה שקנה האדם חיל ממון על ידה ע"ד וישאל עושה חיל זו האשה שיעשה חיל בנים ובנות על ידה תדע לך מי ימצא אותה האדם שרחוק מפנינים דהיינו שיתרחק מכהנים וזהו ורחוק מפנינים מכרה לשון קנייה כמו שפי' הראב"ד וכו' יעו"ש והוא כפתור ופרח:

ואנני זעירא דמן חברייא בההאבך בעפרות רגליו יראה לומר עם מה שכתב הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות אישות וז"ל קודם מתן תורה היה אדם פוגש אשה בשוק אם ראה הוא והיא לישא אותה מכניסה לתוך ביתו ובעלה בינו לבין ענמו וזהו ה"ל לאשה כיון שנחנה תורה נלטו ישראל שאם ירלה האיש לישא אשה יקנה אותה בפני עדים וארז"ל וכו' וכתב עוד לקמן ובא' מג' דברים אשר האשה נקנית בכסף או בשטר או בביאה וכו' ובפ"ג כתב עוד שם ואמרו חכמים לקוחים אלו יהיו בכסף שכ' נחתי כסף השדה קח ממני וגו' ואם קידש בביאה מכין אותו מכת מרדות שלא יהיו ישראל פרוצים ע"כ וזה אפשר רמז שע"ה הוא אחר אשת חיל מי ימצא כלומר קודם מתן תורה לא מבעיא אלא היה מוצא אשה דבעלמא אם היה רוצה הוא והיא שיסא אותה מכניסה וכו' אלא אפי' לאשת חיל מי שהיה מוצא היה מוכניסה והו' אשת חיל מי שהיה רוצה ימצא אפי' בשוק ומכניסה אמנם אחר מ"ת ורחוק מלעשות כן משום שהמלוה היא שיהיה מפנינים מכרה קניינה כפי' הראב"ע:

במה זה לב בעלה ושלל לא יחסר וגו' מר זקני הרב כתב ג"כ שם ענין חשוב יע"ש ולעניותי אפשר לומר עם מה ששמעתי בפסוק דמלכים ס' ר' מלכים ב' באותה האשה מנשי בני הנביאים לעקא אל אלישע ויאמר לך כליש מן החוץ מאת כל שכניך כלים רקים אל תמעיטו וגו'

דראוי להבין מאי כוונתו באומרו אל תמעיטו דמאי קאמר וזכרנו אני הכותב דמימי קדם הייתי שומע אני כונת אל תמעיטו לפי מה שאכתוב ביומא דאין הברכה שורה בדבר המנוי וזהו מה שזוהיר כאן אלישע לאשה הזאת שכשהולך לשאול משכניה שלא יזכר במנין השאלה לאמר יש לכם ד' או ה' כלים משום שאין הברכה שורה בדבר המנוי וזש"ה שאלו לך כלים מן החוץ מאת כל שכניך והשאלה יהיה כן חייבם שתמנו לך כלים ריקים אל תמעיטו ע"י שאמרת במנין לאמר שאלו ס' ד' או ה' כלים כי אין הברכה שורה בדבר המנוי כי אם שאלו לך סחם כלים רקים לא במנין וזוהי מיושב מה שיש לדקדק דכפל הדברים מכלים רקים כי כבר אמר לה לבא שאלו לך כלים מן החוץ ולמאי חזר לומר כלים רקים האם לומר שלא יקחם מלאים נחית לאשמועינן והכי תיסק אדעתא שיקחם מלאים ומי

ומי יתן לה מלאים אלא שהולך לחזור לומר כלים רקים שלא יאמר במנין כנו' ודוק: **אמנם** שמעתי דהכונה הוא כן דהזכירה שלא יעשה כדרך הנשים שכשהולכות לשאול אומרים לא יש לכם הדבר הזה לשאול לי וכיון שמתחלת המשאלה בלא כן היא חשיב אמריה לא יש לי וז"ש לך וגו' מאת כל שכניך כלים רקים כלומר תשאול חנו לי כלים רקים שאני לריך אותם ואביאם ואל תמעיטו באומרך לא יש לכם כלים רקים לשאול לי שאף היא חשיב אמריה באומרה לא יש לי ומה גם כי אחת מחסרת הברכה מביתה שאמר לא יש וכו' כנו' והוא נכון וכדומה לי ששמעתי ממנהר"ר אליהו הכהן הי"ו וזוהי יובן כאן ההבטחה שהיה לבעלה היא שלא יבא לידי עניות כי אם לעולם ברכה בביתו יהיה וז"ש בטח זה לב בעלה שלא יבא לידי דוחק כי יש מעלה אחת לאשה הזאת זה אם בעלה שאל לה יש שלל בבית וכיוצא לא יחסר כלומר שאינה אומרת לא יש וזהו לא יחסר להבעל בלבדו יבין כוונתה שעושה כן שלא למעט הברכה ויקנה הלך וזו היא הבטחה שבעל האשה חיל הזאת שלעולם ישכון ברכה עם ביתו ודוק:

אן אפשר לומר בפסוק אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה וגו' כי הענין שכתבתי לעיל אינו כל כך טוב אבל האמת יורה דרכו דהכונה יהיה כלפי מה שאכתוב בסוטה פ"א אמר שמואל בר ינאי כי פתח ריש לקיש בסוטה אמר הכי אין מומינן לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו שג' כי לא ינוח שבת הרשע על גורל הדיקים וגו' איני והאמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קידם יצירת הולד ב"ק יולדת ואומרת בת פלוני לפלוני לא קשיא הא בזיווג ראשון הא בזיווג שני ע"כ ופי' רש"י ז"ל לא לפי מעשיו דקדק לדרק ופרוזה לפרוק וכו' איני מיל היוווג כי ישמעו וזכיתו יבא מקדם יצירתו שאין נודע שמו וזכיתו שפ"ה הים את זוגו וכו' הא בזיווג ראשון בזיווג ראשון לפי מולו וזיווג שני לפי מעשיו וקשה לזווג לפי שאינה בת זוגו וכו' ואפשר שזאת כונת הפסוק ואמר אשת חיל מי ימצא כלומר מי הוא המוליד אותה שיהיה אשת חיל כי בודאי המוליד אותה הוא לפי מעשיו ולרשע פרוצות לפי מעשיו כי לא ינוח שבת הרשע על וגו' והשתא נתקשה שע"ה הקושיא עלמה שהקשו בגמרא מדרב יהודה וארבעים יום קודם יצירה אומר ב"ק יולדת ואומרת בת פלוני לפלוני דנראה דאין הדבר תלוי מרשעו או מזכותו דהא מקודם יצירתו אין נודע רשעו וזכיתו ומכריזים את זוגו כדפי' רש"י ז"ל הוא אמר כי אשת חיל מי ימצא וכלומר כי בודאי המוליד יהיה לפי מעשיו כמון ששיערנו לעיל ולמי נראה דהוא לפי מעשיו ולכן השיב הטעם שפיתו התשובה שהשיב ממנה בגמרא הא בזיווג ראשון הא בזיווג שני באומרו ורחוק מפנינים מכרה באומרו שהזיווג השני שהוא לפי מעשיו הוא רחוק מפנינים מכרה פי' מכרה לזווגה והא שאמרתי אשת חיל מי ימצא דלריך לפי מעשיו אמרתי בזיווג שני דהוא רחוק מפנינים מכרה דהיינו שמוכרה ע"י הזיווג זה כמו פי' הראב"ע מכרה קניינא ובהא קאמרת אשת חיל מי ימצא בזיווג שני ברם הא דאמרת ב"ק יולדת בת פלוני לפלוני הוא בזיווג ראשון ולא קשיא מדי ודוק:

אן יראה עם מה שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות אישות פ' י"ב וז"ל הרי שזמרה דרין ופסקו לה מזונות ומכרו ד"ד ונתנו לה או שמכרה היא לעלמה ובא הבעל ואמר הנחתי לה מזונות הרי זו נשבעת וכו' ועוד כתב"ש הרי שלא תבעה ולא לותה ולא מכרה אלא דחקת עלמה ועשמה ואכלה אין לה כלום וכו':

ודי שהע"ה אשת חיל מי ימצא מי הוא היכול למלוא ומה היא מעלתה כי גם ילך בעלה למדינת הים והיא אינה גרגנית למכור ולאכול פרנסת כי גם ורחוק מפנינים מכרה ולכן לא אמר מקמה כדהקשו המפרשים אלא מכרה שאינה מיכרת מביתה לאכול וכמו כן בטח

בטח בה לב בעלה וההבטחה היא שהשכל לא יחסר כלומר כי היא רחוקה מלמכור וכמו כן בוטח בה' בעלה שלא ימכור כתגרניות לפרנסת כי ושלל לא יחסר והוא גמול טו"ב ולא רע כל ימי חייה לבעלה האשת חיל הזאת והשתא אמר ג"כ כיון שהיא רחוקה מפנינים מכרה היאך יהיה פרנסת ולזה השיב דרשה למר ופשטים כלומר היא דחקה עלמה ולא חבבה ולא לותה ולא מכרה ודרשה למר ופשטים ועשהה ואכלה ולא אמר מה לה לעשות ולדחוק בעלמה לדרוש למר ופשטים כיון שאמר זמן שיבא בהלה אין לה כלום כדכתב הרמב"ם ז"ל אין לה כלום אם דחקה וכו' ועשהה ואכלה אלא אעפ"כ ותעש בחפץ כפיה וא"ת שלא יספיק לה מזונתיה ממעשה ידיה ולכן אמר היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה כלומר שראה מעשה ידיה הרבים שהמעות ממעשה ידיה עשושה בביתה היא מניח אותה לקרן ולאכול היתה כאניות סוחר וממרחק תביא לחמה וא"כ איך יכול לומר שאינו מספיק לה ממעשה ידיה לאכול מאחר כי יש לה קרן מונח בזוית והלחם ממרחק היא לווא והיא אמצעה כדי שבאותם המעות שהיה קונה למאכלה במעות בידים היא מרווחת באותם המעות ומהגיוח פורעת מה שלוה ממרחק והוא היתה כאניות סוחר וכו' :

אן אפשר לומר ממרחק תביא לחמה ע"פ הדין שכתב שם בפ' הנו' הרב ז"ל וז"ל הבעל שאמר לאשתו בשעה שהלך טול מעשה ידיך במזונותיך אין לה מזונות שאילו לא ראתה בדבר זה ולא סמכה דעתה היה לה לתובעו או לומר לו אין מעשה ידי מספיקין לי וכו' **וזהו** כונת שבת שהע"ה לאשת חיל ואמר דרשה למר ופשטים כלומר ראה שבח האשת חיל הזאת שאם בעלה היה הולך למד"ה ואמר לה טול מעשה ידיך במזונותיך היה דורשה למר ופשטים ולא היה אומר אין מעשה ידיה מספיקין לה כי אם ותעש בחפץ כפיה ולא היה מחליק לומר שאינו מס' לה כי אם בחפץ גמור זאת ועוד אחרת כי אעפ"י שאמר לה בעלה טול מעשה ידיך במזונותיך אעפ"כ היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה כלומר כי מעשה ידיה היה שומרת לבעלה והיא ממרחק תביא לחמה ע"י אמצעות וחכמות למען לא יחסר מעשה ידיה לבעלה קרן מונח בזוית והוא מה שאמר נמי בטח בה לב בעלה וההבטחה שיש בה היא שכ"כ לדקת היא כי אעפ"י שמלוה לה מעשה ידיה במזונותיך ושיחסר ממנו מה שהיה נוטל ממעשה ידיה אעפ"כ הבעל הוא מובטח בה כי היא לדקת גדולה כי ושלל לא יחסר כלומר מה שהיה עושה ונותן לו שלל או מעות לא יחסר כי היא ממרחק תביא לחמה ואורחא שהיה נותן מעשה ידיה לבעלה הלך ושוב ודוק, או יראה ממרחק תביא לחמה וגו' ויהיה ע"ד שפירשו המפרשים בפסוק דרשה למר ופשטים ותעש וגו' והכוונה הוא עם מה שכתב הרמב"ם בפ' כ"א מהלכות אשות וז"ל מליאת האשה וכו' הכל כמנהג המדינה מקום שדרכן לארוג אורגת לרקום רוקמת לעוות למר או פשטים טווה ואם לא היה דרך נשי העיר לעשות כל המלאכות אלו אינו כופה אלא לטוות למר בלבד שהפשתן מוזיק את הפה ואת השפטים וכו' וז"ש

דרשה למר דהיינו כמו שהיא חייבת ופשטים שאע"פ שאינה חייבת שמויק שפטים אעפ"כ ופשטים נמי ויען זהו בחפץ כפיה, שאינה חייבת יביא חפלה ליתן ריווח לבעלה ואעפ"י שמויקה וכו' וע"ד זה נבוא כאן לעניינינו והוא כי סתם הרמב"ם ז"ל בהלכות אשות פי"ב וז"ל כמה מזונות פוסקים לה לאשה פוסקים לה לחם שתי סעודות וכו' ומאותו מאכל כל אותה העיר אם חטים חטים ואם שעורים וכו' הכל כמנהג אותה המדינה עכ"ל והוא אפשר שמשבח שהע"ה לא"ח ואומר היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה וכו' כלומר דהדין הוא ליתן לה הלחם כפי מנהג המדינה אם חטים חטים, אם שעורים שעורים, והביעו וראו כי היא אינה עושה עיקר לומר לחם חטים כעירנו

אני

אני רואה אלא אדרבא היא היתה כאניות כ"ק הדמיון ר"ל כמו שהלכה לעיר וממרחק תביא לחמה כלומר ממרחק מעיר אחרת תביא הדין מלחמה ע"ד משל שאם היה בפירה המנהג לאכול חטים לאשה והם ביוקר והוא כפי מנהג המדינה ליתן לאשה כן היא כדי ליתן רווח לבעלה שממרחק תביא הדין של אותה המדינה ע"ד משל לאכול שעורים שהם יותר באל שלם יפור מעותיו ע"י אוכלים כי אם לדקת כמו שאמר אחר כל זה קפה פרשה לעני וכו' ודוק :

וזהו שהקשר המפרשים אומרה גמלתהו טוב ולא רע דהוא כפל דודאי כיון שהוא טוב ודאי דולא רע, ומאי דכפל ועוד מאי כל ימי חייה ועוד יש שהקשה מר זקני הרב בשמע שלמה יע"ש ואין להאריך אפשר לומר דידוע הוא שכל המפרשים האריכו בענין פרשה זאת בענין ר' עקיבא כידוע יעוין בספריהם ואפשר שגמלת ר"ע רמו שפ"ה ברוח הקודש בראשי תיבות ר"ע ר'בי עקיבא ומהו דקא משבח לאשת רבי עקיבא ואמר גמלתהו טוב כלומר סתם אשה דבעלמא גמלתהו טוב לבעלה ע"י מעשים נאים שעושה עמו או שחלה וכיוצא גמלתהו טוב אבל על הכל אפי' אלף אלפי רבבות שיגמול האשה דבעלמא עם בעלה ולא ר"ע כלומר לא ראיתי בענין אשה ר'בי עקיבא על כל החדש שעשה יען היא כל ימי חייה ר"ל דכל הנשים גומלים טובה עמהם אבל אינו כל ימי חייה כי אם מעידן לעידן אבל כאן שעשה היא שילמוד תורה הוא גמל דכל ימי חייה דהיא גרמה לו כן והוא חסד שאין לו קץ ודוק :

אמר עוד ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה וכו' יובן עם מה שכתב הרב מר זקני שם בפסוק גמלתהו טוב ולא רע וגו' כתב שם שפסק ר"ח ז"ל דכל מה שדחקה עלמה האשה בין שדחקה להרבות במלאכה בשעה שזני אדם ישנים בין שעשה שנים וגו' מלאכות ביחד הכל לעלמה וזה הוא מספר כאן בשבחה כי האשת חיל הזאת ותקם בעוד לילה כלומר שקמה בעוד לילה בזמן שזני אדם ישנים לדחוק עלמה לעשות מלאכה חוץ מחיובא וא"ת מה היא השבח הזה מאחר כי מעשה ידיה בשעה שזני אדם ישנים כמו הכא דתקום בעוד לילה והיא לעלמה ומאחר שאינו מהנה לבעלה מאי שבחה לכן השיב ראה גדול שבחה כי להנות לבעלה הוא זאת כי תקום בעוד לילה כי שלו המעות שמרווחת לה שבקת לבעלה ליתן מן הקרן שהיה לו כי אם היא ותתן טרף לביתה טרף לשון מזוני כמו שאמר העריפני לחם חקי וכדאיתא בריש ערובין וז"ש ותתן טרף לביתה כלומר שבמעשה ידיה שעושה כשתקום בעוד לילה אעפ"י שבדין הם שלה היא מבקשת הנאת בעלה ולא שבקת ליתן לבעלה ממון לפרנסה כי היא במעשה ידיה באותו זמן שהיא דחקה לעשות בשעה שזני אדם ישנים שהם שלה היא מתן טרף לביתה ומפרנס הבית וגם פירש וחוק לנערותיה שמסייעות אותה והוא שבח גדול כי כיון שהם שלה היא מהנה לבעלה כדי שיהיה הקרן ממון בלפגיו לדקת כמו שאחרי כל זה אמר קפה פרשה לעני ודוק :

אן יראה בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר וכו' יראה עם מה שכתב הב"י בשולחן הטהור הלכות אשות סי' י"ו וז"ל האשה שנחבשה בידיו עכ"ל ע"י ממון מותרת וכו' ע"י נפשות אסורה לכהונה וכו' וכתב בהגהה ויש אומרים דע"י נפשות אסורה אפי' לבעלה ישראל דחיישין וכו' ועוד כתב שם בהגהה וי"א דכל מקום שהיא סבורה להמיות ע"י פדיון מעות ולחזור אינה אסורה לבעלה ישראל ואינה מתרנית אעפ"י וכו' וז"ש בטח בה לב בעלה דכשנחבשה אפי' ע"י נפשות שלא זנתה משום שהיא סוכרת כי ושלל לא יחסר בעלה מלפדוה ולכן אינה מתרנית לזנות כי עתידה לחזור ודוק :

אח

אז ירצה אשה חיל מי ימלא ורחוק מפנינים מכרה וכו' עם הדין דכתב הטור וגם הרמב"ם ז"ל בפ"א דהאיש יכול לעשות שליח לקדש לו אשה וכו' אבל אם אפשר לו לקדשה בעצמו- אסור לקדשה ע"י שליח אח"כ מכירה שמה אח"כ ימלא בה דבר מנונה ותחננה. עליו ע"כ כן כתב הב"י בשולחנו הטור יע"ש סי' ל"ה וזהו שכיון הכתוב אשה חיל מי ימלא משום- דראה מעלתה כי אעפ"י שרחוק פירוש שבעלה כשקדשה היה ע"י שליח ולא ראה אותה אין חשש באשת חיל זאת שמה ימלא בה דבר מנונה ותחננה עליו אלא אעפ"י כן נראה לו שהיה יותר מפנינים מכרה קניינה כדפי' הראב"ע ואינו מתחננה עליו כי נראה לו מכרה יותר מפנינים ודוק:

אז ירצה בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר וכו' עפ"י הדין שהביא הטור בא"ה סי' ל"ח שאם אמר שהיה עני וגמלא עשיר או עשיר וגמלא עני אין קדושו קידושין וכו' ובזה ראיתי להרב מר. זקני בעל עין יוסף ז"ל שכתב משם הבעל כנסת הגדולה ז"ל בפסוק ויען לבן ובחול מה' יא הדבר לא נוכל לדבר אליך רע או טוב וכו' דאיכא למידק מאי קאמר רע- או טוב דבשלמא רע נהי אך טוב מאי קאמר וכן דקדוקו חז"ל גבי לבן עם יעקב- שאמר אמש' אמר אלי השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע וכו' ולעניותי אפשר עם מה שכתבו התוס' ריש פרק האיש מקדש במימרת- רב אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה הקשו שם דאמר לעיל דאסורא ליכא משום דטע למיתב טן דו יכו' אמרו שם ה"מ בגדולה שהיא מתקדשת ע"י עלמה דכיון דמתרנית ליכא למיחש שמה תחזור

אבל קטנה שמתקדשת ע"י אביה איכא למיחש שמה אם היתה גדולה לא היתה מתרנית וכתבו עוד שם ועכשיו- שאנו נוהגים לקדש בנותינו אופי' קטנות היינו משום וכו' שמה לאחר זמן לא יהיה ספק בידו ותשב בתו עגולה לעולם וכו':

אמנם ראיתי בשולחן ערוך שכתב בהג"ה על הדין מזה שלא יקדש בתו כשהיא קטנה וכו' פתח שם בהג"ה וז"ל וי"א דנוהגין בזמן הזה לקדש בנותינו הקטנות משום שאנו בגלות ואין לנו סיפוק תמיד כדי לרכי גדוניה גם אנו מתי מעט ואין מולאין תמיד זיווג הגון (תוספות ריש האיש מקדש) עכ"ל יע"ש:

סימן ל"ז סעיף ח' נמלא טעם אחר משום שאין אנו מולאין תמיד זיווג הגון אבל בתוס' לא יא' אלא הטעם הראשון נראה שכן היה גרסתו וכפי טעם ההג"ה יבא לעניינינו וז"ש מה' יא- הדבר כלומר כפי כל אלו הדברים שדברת הקב"ה עשה לך נסים וכיון שעשה לך נסים בודאי שהוא רצונו ולכן לא נוכל דבר אליך רע לומר שאסור לאדם שישיא את בתה קטנה וכבר אמרו התוספות דהא דאמר טב למיתב טן דו וכו' כדלעיל אבל קטנה וכו' שמה אם היתה גדולה לא היתה מתרנית כדלעיל וכיון שהוא ברצונו ית' לא נוכל דבר רע או טענה אחרת כי הזיווג הזה הוא טוב עולה חמימה וכבר כתב בהג"ה ויכולים לישא אותה קטנה דאין מולאין תמיד זיווג הגון וז"ש או טוב ר"ל או טענה אחרת צריכה שהוא טוב ואין אנו מולאין תמיד זיווג הגון ודוק:

אבל הרב ב"י השיב עם הדין דלעיל שאם אמר שהיה עני וגמלא עשיר או עשיר וגמלא עני אין קידושו קידושין וכן אמר י"ש לו מנה וגמלא מאתים או להפך אין קידושו וכו' ומ"ש לא נוכל לדבר אליך רע או טוב כלומר י"ש לך יותר ממה שאמרת או פחות לשנדרב שלא לתת לך וכו' וזהו שאמר שלמה הע"ה בטח בה לב בעלה פי' כשהאיש הזה קדשה ע"מ שאני עשיר בטח בה שיקח בודאי משום ששלל לא יחסר שאינו באותו שאמר ע"מ שאני עשיר וגמלא עני אין קידושו קידושין כי זה לא יקחה לאשת חיל והוא ודוק אבל

אבל האיש הזה שאמר ע"מ שאני עשיר והוא עשיר בטח בה לב בעלה שלא יקח אחר באומרה שאין קידושין כי לא עשיר הוא וכו' ודוק יע"ש סי' ז"ט א"ה:

זממה שדה ותקחהו מפרי כפיה נטעה כרם חגרה בעון מתניה ותאמץ זרועותיה וכו' ירצה עם מה דאיתא בפ"ג דקדושין משנה ע"מ שיש לי בית כור עפר הרי זו מקודשת ויש לו ע"מ שיש לי במקום פלוני אם יש לן באותו מקום מקודשת ואם לאו אינה מקודשת וכו' ואמר עלה בגמרא ע"מ שיש לי במקום פלוני יע"ש פשיטא מהו דתימא אמר לה מאי נפקא לך מינה אלא טרחנא ומייחנא קמ"ל וכתב רש"י ז"ל מאי נפקא לך מינה אם רחוק הוא אלא טרחנא ומייחנא התבואה לביתו וכו' ע"כ וכן כתב הרמב"ם ז"ל פ"ז מהלכות אישופ יע"ש וזהו שכיון שע"ה זממה שדה ותקחהו פי' בשקדשה האדם הזה. לא"ח הזאת שאמר ע"מ שיש לי בית כור עפר במקום פ' ולא נמלא באותו מקום זממה במחשבה האשה הזאת שאעפ"י שאמר לה במקום פלוגי נמלא במקום אחר זממה האשה שדה ותקחהו:

אעפ"י שאינו במקום הפ' שאמר לה וא"ת איך נתקדשה שלא בדין ותקחהו כיון שאינו בתנאי כשאמר במקום פלוגי ולא נמלא שם לכן השיב חזק מלעלה כאומרה מפרי כפיה נטעה כרם חגרה בעון מתניה ותאמץ וכו' כלומר כולך טעמך הוא שמה נמלא במקום אחר דלאו קידושין הוא דקעידתא דפעמים שיהיה רוצה ליהנות בו וטורחת להלוכה שהוא רחוק כמו שכתב הרשב"א ז"ל והביאו המ"מ בפ"ז הנז' נמלא דכל הטעם הוא- משום טרחתו דאם יהיה רוצה ליהנות יע"ש והיינו מה דקאמר אלא טרחנא ומייחנא ולכן אינן קדושין אבל האשה הזאת הא"ח אינה כשאר הנשים דהא דאירי אמפרי כפיה נטעה כרם אלא השדה הזה וחגרה בעון מתניה ותאמץ זרועותיה והיא טרחת ומייחית כל הדרך אדרבא היא עושה המלאכה שראוי לבעלה לטרוח להביא כמו שאמר אלא טרחנא ומייחנא היא אדרבא אינה כשאר נשים דיש להם טורח ומהאי טעמא אם אמר לה ע"מ שיש לי במקום פלוני אם יש לו באותו מקום מקודשת ואם לאו אינה מקודשת אבל האשה הזאת ראה שבה כי היא העיקרה דיינא י"ש לה כרם מפרי כפיה והיא במקום רחוק וחגרה בעון מתניה ולא חלה ולא מרגשת ומכ"ש דלא קפדת שיהיה רחוק השדה הזה ולכן היא זממה במחשבה שאעפ"י שהוא במקום רחוק אינה מקפדת לטורחא ותקניה בקדושין גמורין בכל אשר שיערנו לעיל דהאשת חיל הזאת אינה כשאר הנשים לכן שלמה משבחה בחוך המלכות שלה שהם חזקות והיא דברנית כמו דברי אחד לאחד כן הוא שחורה בגשים ועל כן זוכר נמי שבה דמעשה וכו' ודוק:

אז ירצה זממה שדה ותקחהו ע"ד שאיתא בריש פ' האומר לחבירו דרבה בר בר חנה ישיב ליה זוזי לרבי אמר זיבנה גיהלי להאי ארעא חול זבנה לגפשיה והתניא מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות בהגא דאלימי הוה ליה לרב נהגי ביה כבוד לרבב"מ לא נהגי ביה כבוד וכו' וכן כתב הב"י בשולחנו הטור חשן המשפט סי' קפ"ג סעיף ב' יעו"ש:

וברב עוד שם סעיף ג' דהשליח שקנה לעצמו במעות המשלח אעפ"י שזקפן עליו במלוה המקח של משלח ע"כ וזהו שכיון לשבחה דכל הנשים דעתן קלה והאשת חיל הזאת ראה המלצת כי כשהיה שולח לו אשה אחרת ליקח לה שדה שהעלה כשהיה רואה השדה שהיה טוב זממה במחשבה שדה ותקחהו לעצמה ומה היא המלצת כי היא יודעת הדין שאם קנה במעות המשלח אעפ"י שזקפן עליו במלוה המקח של העשירים ומה היא עושה מוכר מה שמפרי כפיה נטעה כרם וקודם במעות ובאותן המעות שלוקחת מקנה השדה

השדה היותר מובחר אחד מני אלה והוא באמצעם של מקנה השדה במערת :
המישר שאל לא מקנה כלל שהמקח הוא של המשלח כנו'. או היא אינה מוכרת
 פרי כפיה ועושה כדרכה בהגה"ה משם הרב מ"מ מיהו אם אמר השליח
 לפני עדים שחור בשליחותו יש חומרים דקנה לעצמו אעפ"י שזקפן עליו במלוק עכ"ל
 וגם האשט חיל הזאת חגרה בעוון מחניה והיא מבקשת עדים ואומרת שחור בשליחותה
 לפניכם וזקפה המלוה עליה וקנתה לעצמה וכו' ודוק :

א אפשר זממה שדה ותקחהו וכו' עפ"י הדין שכתב בח"ה הלכות הלואה סי' ס"ב ס"א
 וז"ל אשה הנושאת ונותנת בתוך הבית והיו שטרות מקניית הקרקעות ועבדים או
 שטרי חובות כחובים על שמה והיא אומרת שלי הם אפי' השטרות תחת ידה עליה
 להביא ראיה בעדים שהוא כדבריה שהיה לה ממון מיוחד ואין לריך שיעידו על אלו
 השטרות שהם שלה וכו' עכ"ל יע"ש. וזה כיוון בשבחה דהאשה חיל הזאת הנושאת ונותנת
 בבית כמו שאמר לעיל ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה וכו' והיא
 נושאת ונותנת בביתה היו לה שטרות תחת ידה מקניית קרקעות וכחובים על שמה זממה
 במחשבה לומר שלי הם וליקח אותם ז"ש זממה שדה כתוב על שמה ותקחהו ואמרה שלי
 הם וראה שבחה כי היא כבר יודעת ללריך עדים שיעידו שהיה לה ממון מיוחד והביאה מיד
 עדים שיעידו שמפרי כפיה נטעה כרם ר"ל שהיה לה ממון מיוחד וכו' ודוק :

א ירלה לדייק מלת ותקחהו עם מה שהוא הדין בח"ה סי' ר"ז שאם הלואה על שדה
 מאה זהובים והוא שוה יותר ואמר ליה אם לא תפרעני עד ג' שנים יהיה לי הוי
 אסמכתא ולא קנה אבל אם אמר ליה אם לא תפרעני עד ג' שנים תהא שלי מעכשיו
 קנה וכו' יע"ש וזה כיוון שהע"ה ואמר זממה שדה ותקחהו כלומר כשהלואה האשה הזאת
 על שדה זממה במחשבה הדין של מלוה על שדה שאם אמר אם לא תפרעני עד ג' שנים
 יהיה לי הוי אסמכתא ולא קנה מה היא עושה מיד כשהלואה אמרה מעכשיו ותקחהו וקנה
 כמו שכת' הכי בדין שאם אמר לא תפרעני עד ג' שנים תהא שלי מעכשיו קנה עכ"ל וכו'
 וסיפר עוד בשבחה כי אעפ"י שאמר מעכשיו וקנה לא רלה לאכול מפירותיו כדי שלא
 יכבה כלל הפירות כמו שכתב שם עוד לקמן דכל היכא דלא קנה השדה משום דהוי
 אסמכתא מנכה כל הפירות שאכל מפני שהם רבית של תורה ועפ"י שהיתה יכולה לאכול
 כי לאו אסמכתא היא כי כבר אמרה מעכשיו היא לא הולכה ליקח פירות משם כי מפרי
 כפיה נטעה כרם ויש לה ריבוי פירות וכו' ודוק :

א ירלה זממה עם מה שהוא הדין בגביית מלוה שכתב הטור בח"ה והביאו הב"י
 בש"ע סי' ק"ג שם כתב ז"ל ב"ד ששמו קרקע לבעל חוב בין בנכסי לזה בין
 במשועבדים שביר הלוקח ולאחר זמן השיגה ידו של לזה או וכו' והביאו לבעל חובו
 מעותיו. מסלקין אותו מאותו קרקע אפי' :

שהא ביר הב"ח כמה שנים ואם המלוה כותב שכן ולא השביח הקרקע בכן אינו
 נוטל הולאחו ואם השביח מלחמת הולאה נשבע ונוטל כדון היוכל להשות וכו'
 עכ"ל וכתב בהגה"ה על זה הדין דאם השביח נשבע ונוטל דמי הולאה כתב שם בשם
 הטור שכ' בשם הרא"ש פ' המפקיד דאם הוליא עליה והשביחה לא הדרא כלל וכו' וזהו
 דקא משבח שהע"ה על אשת חיל רוב חכמתה ואמר זממה שדה ותקחהו כלומר כשהאשה
 חיל הזאת לותה ובאה וגבחה מקרקע זממה הדין של שדה ותקחהו וגבחה ממנו והמשום
 היה אם יקחהו השמא לאחר זמן ישיג ידו של לזה ויקחהו ממנו מה עשה סברה כסדרת
 הרא"ש דאם השביח דלא הדרא כלל מפרי כפיה נטעה כרם בתוך השדה והשביחה מאד
 ונתערב

ונתערב שדה של לזה עם כרמה והדין הוא דאם השביחה דלא הדרא וכו' ודוק :
אמר עוד טעמה כי טוב סחרה לא יכבה כלילה נרה וכו' כל המפרשים נדחקו בפסוק
 הזה דאחר כל השבח הזה מה אמר טעמה וכו' משום דלא יכבה כלילה נרה
 וכו' ואפשר לע"ד דרמו הדין דאסור לקרות לאור הנר כליל שבת ואם אשתו עמו מותר
 לקרות שומכירו ואומרת לו אל תחלל את השבת וכו' וז"ש טעמה כי טוב סחרה שהיא גורמת
 שלא יכבה כלילה הידוע ליל שבת נרה ואמר נרה כלומר ע"ד נקרא על שמה המלוה
 ואמר נרה המלוה על שמה ע"ד זכרו תורת משה עבדי וכו' ודוק :

כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביו וגו' דראוי לדקדק מאי השבח הזה בתוך המלאכות
 דאמר ידיה שלחה כבישור וגו' ואחר כפה פרשה לעני וגו' ועוד דלמה נקט כפיה
 ואחר אמר ידיה דהוא שני ועוד דכאן נקט פרשה וכאן שלחה וגו' :

ובפסוק הזה כיוונתי בהשקפה הראשונה עם מה שכתבתי בספר
 הזה דף ח' דאמר בגמרא פרק מליאת האשה ת"ר אין לו ואינו רואה להתפרנס
 משל אחרים ונותנים לו לשם הלואה ואח"כ נותנים לו לשם מחנה דר"מ וחכמים אומרים
 נותנין לו לשם מחנה ואח"כ נותנין לשם הלואה ופריך בגמרא והא לא בעי קביל לשם
 מחנה ומשני פותחין לו לשם מחנה ע"כ שם זה פי' הרב בעל ברכת אברהם הפסוק
 פור נתן. לאביונים דמאי הכפל פור נתן ומאי השינוי מפור לנתן ופי' שם עם זה כמו שכתבתי
 לשיג דשינוי האביון פי' רש"י ז"ל שאביון הוא מי שהוא תאב לכל דבר שהוא רואה ואינו
 רואה להתפרנס משל אחרים וכו' וזהו פור פוזר פוזר הוא נאמר על מי שמפזר דבר רב
 כמו יש מפזר ונוסף וגו' וזהו פור דבר רב בדרך הלואה לאביונים ואח"כ נתן בדרך מחנה
 כר"מ וכו' וע"ש שהארכתי ובה אמר כאן באשת חיל הזאת שעשתה כן דלעני חוזר על
 הפסחים כפה פרשה לעני דבר מועט ולכן אמר כפה ולא אמר כפיה ר"ל כף א' דבר
 מועט בהם לאביון כדפי' רש"י דאביון הוא דאינו רואה להתפרנס מש"ה ידיה דבר רב
 בשתי ידיה ששלחה ע"י אחרים בדרך הלואה כדי שלא יחזיש ואח"כ ניתנה לשם מחנה
 ודוק וזממה שדקדקנו דמה השבח הזה בתוך המלאכות אפשר רמו להדין שזכרה בסי' רמ"ה
 בהלכות לדיקה דגבאי לדיקה אין מקבלין מהנשים ומהעבדים וכו' אלא דבר מועט אבל
 לא דבר גדול שזקוק גזול או גנוב מש"ה וכו' והנה כתבנו לעיל בפסוק ותקם בעוד לילה
 וכו' דכל מה שדחקה עלמה האשה בין שדחקה לעשות מלאכה בשעה שבני אדם ישיגים בין
 שדחקה לעשות שנים או ג' מלאכות ביחד הכל וז"ש ידיה שלחה בכשור וכפיה תמכו פלך
 כלומר שהיתה עושה מלאכות הרבה דומן היה ידיה שלחה בכשור וזמן דהיה עושה
 מלאכה אחת דכפיה תמכו פלך והיתה עושה מלאכות רבות והדין הוא דאם דחקה לעשות
 אחת ושתיים והרבתה לעשות העדפה לעלמה והואיל דהיה כל כך לה לא היה חששה
 לגבאי הדקה שלא לגבות ממנה מחנה מרובה וזהו כפה פרשה לעני וידיה שלחה כלומר
 נסה לגבאי הדקה כדי שיתן לאביון וזהו וידיה בשתי ידיה דבר רב ולא חש הגבאי כמו
 שהוא הדין כי כבר נודעת בשערים כי היא בעל מלאכות רבות ואין חשש שמא גזל הוא
 וכו' ודוק. או אפשר כפה פרשה לעני וכו' ידיה שלחה וכו' עם ההיא דכתבו התוס' פ"ג
 דסוטה ד"ה בן עזאי וכו' :

ד תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים וכו' דקשה מה ענין שלא תירא ביתה
 מן הקור. לפי שלבש בגדי שנים דאטו בשביל שהם בגדי שנים מחממים אלא הו"ל
 לא לבש בגדי. אמר וכל המפרשים נדחקו ולעניותי אפשר לומר עם מה דאיתא במס'
 שבת תפ"ו מטעם התלמיד אחד ששנה הרבה וקצן וכו' ואומרת להם כתוב בתורה כי היא
 חייך

חיך ואורך ימים בעלי שנה הרבה וקרא הרבה ושמש ח"ח הרבה מפני מה מת בחי ימיו לא היה אדם מחזירה פעם אחת נחארחמי אלה והיתה מסיחת כל אותו מאורע ואמרתי לה בתי בימי נדוהך מה הוא אלך אל" ח"ו אפי' באצבע קטנה לא נגע בי בימי לבוניך מהו אלך אל"י אכל עמי ושטה עמי וישן עמי בקרוב בשר אל"י ברוך המקום שהרגו וכו' ופי' רש"י ליבונך כגון זכה שסופרת שבעה של עקיים משפסקה ולריכה להיות לובשת בגדי לבנים לבדיקה והו' בימי לבוניך וכו' והנה חז"ל אמרו כי כל ביתה לבש שנים לבש ב' מילה ופריעה לזית ותפילין וכו' הרי דרשו מילת שנים לשון ב' וזהו כיוון שהע"ה ופיו פתח במכמה ובכבוד ואמר משלג רמז לאותם הבגדים הלבנים כשלג ע"ד לבד וכו' ש האשה הזאת לא חירא לביתה בינה לבעלה בלשון בית נדפי' מר זקני בש"ס לא חירא שימות בעלה בסצחה כאותה האשה משום שכשהיה באותו זמן שניך שיהיה לבושה משלג וזהו משלג מאותם הבגדים לבנים לא היתה ישנה עמו כי כל ביתה כלומר כי כל אחד ואחד היה לו בית באנפי נפשה וזהו כי כל ביתה שהיה לאשה ביתה לעלמה ואם לא היה להם בתים לבדם כי לא היה להם שתי בתים היה לבוש שנים כדפי' חז"ל שהוא לשון ב' וזהו לבש שנים שהיו לבושים כל אחד ואחד במכסתו לבדו וזהו שנים וכו' ודוק:

מרבדים עשתה לה שש וחרגמן לבושה נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ וכו' דכל המפרשים שאלו דמאן דכר שמה דבעלה לשבחה נודע בשערים ולעניותי אפשר לומר דידוע הדין דכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ב דלבושה של אשה הכל לפי עושרו של בעל כמו שהאריך שם דמקום שדרכן שלא תלא אשה עד שיהיה עליה רדיד יקנה לה ואם היה עשיר נותן לפי עושרו וכו' יע"ש וזהו דקא משבחה שהע"ה דהאשת חיל הזאת מרבדים ר"ל כמו שכתב הרמב"ם ז"ל. רדיר עשתה לה ושש וחרגמן לבושה משום שלא היה לו סיפוק והדין הוא שכתב שם הרב דאפילו עני שבישראל שאין לו ליתן כופין אותו להוציא ותהיה הכתובה עליו חוב וכו' והאשה הזאת ראה לדקמה כי היא מרבדים עשתה ושש וחרגמן לבושה והואיל דכן רואים אותה העולם ואיך חוששים דמרבדים היא עשתה כי אם משבחים לבעלה דכל כך כבודה מוליכה ובמזן כן נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ וכו' ודוק או אפשר עדה"ז ודק' מילת עשתה דהול"ל לבשה כמו ורביד זהב על זארו ואם הוא כמו מרבדים רבדתי ערשי היל"ל מרבדים רבדה ערשה אלא שכוון לדין דאין ב"ח גובה מבגדי לבושים שזבטן מאשתו או לבניו וכו' במה דברים אמורים בבגדי חול אבל בגדי שבת ומועד גובה אותם בעל חוב כמו שכתב הטור ח"ד סי' ז"א והביאו הרב בשולחנו הטהור יע"ש וזהו כוונת שהע"ה ואמר מרבדים כמו ורביד זהב על זארו וכו' עשתה לה ור"ל דכשהיה לבעלה ב"ח דהדין הוא דיגבה בבגדי שבת ומועד ומכ"ש מדבר זהב כמו רביד היתה נותנת מרזונה הטוב וכדי שלא תבזע היא מיד עשתה דומה אותו מלבוש שגבה הב"ח וזהו עשתה ולא אמר לבשה ר"ל עשתה מעין אותו הרביד שנתן למלוה והואיל דעושה כן איך יודעים כי יש לו חובות כי מחמת זה נותן שלא ישב עם זקני ארץ מהבוסה ויהיה מתחבא בין הכלים אלא האשה הזאת מרבה להנאת בעלה ומיד מרבדים עשתה לה ושש וחרגמן בגדי שבת ומועד לבושה וכו' ודוק:

סדין עשתה ותמכור וחגור נתנה לכנעני וכו'. כל המפרשים הקשו שנייה דקרא דראשונה אמר עשתה בסדין ובחגור לא אמר ועוד כאן אמר. מכרה היא גופה ובחגור נתנה לכנעני ומ"ע לא מכרה היא וחגורני אני הכותב דמימי קדם הייתי אומר כס'.

כפ' זה שהכוונה הוא דחזור הפ' למה שאמר לעיל כפה פרשה לעני וכו' והנה ראה להודיע גודל שבחה מאוד בדרקה דהנה הדין הוא דמעשה ידיה לבעלה והאשת חיל הזאת עשתה אמונה אחת דסדין עשתה ותמכור כל' דאומר לבעלה כי סדין אחת עשתה ממעשה ידיה ותמכור ונתנה מעותיו לבעלה ולא עשתה יותר מלאכה אבל אחרי בעלה וחגור נתנה. לכנעני לסוחר כלומר שעשתה מלאכה אחרת אחרי בעלה והסחירה ממנו הדבר ולכן לא מכרה היא כי אם נתנה לכנעני להסחיר הדבר שהיא לא אמרה לבעלה שעשתה לה דסדין עשתה לבד ותמכור ליתן לו מעותיו ואלו האמצעות היה עושה להיות לה מעות נפגים להאמור למע' כפה פרשה לעני חוץ ממה שנתן לה בעלה וכו' ודוק. או אפשר דרקדוק ממכרה היא עלמה סדין ובחגור לא מכרה היא כ"ל לומר דהא דאמר חגור נתנה לאו החגור הזה ממעשה ידיה כי אם היה ממנה ממלבושה והולך למוכרו וראה שהע"ה להראות גודל שבחה כי הדין הוא דכתב בש"ע סי' כ"א דאסור לאדם להסתכל בבגדי לבושים של אשה שהוא מכירה ואפי' אינם עליה שמה יבא להרהר בה וכו' יע"ש וז"ש סדין עשתה ותמכור היא בעלמה דאין חשש לבני אדם אמנם בחגור הצבוע נתנה לכנעני דכיון דהוא לבוש אם ימכור היא שמה יכשלו בה בני אדם ולכן נתנה לסוחר שימכרנו לה ולכן אמר עזי והדר לבושה ותשחק ליום האחרון בלומר שהקצ"ה מורד עמה מדה כנגד מדה ועזי והדר לבושה לע"ל וזהו ותשחק ליום האחרון לעולם הבא שלובשת אותה עזי והדר ע"ד שאמרו חז"ל בסוטה פ"א היא פרשה לו סודרים נאים על ראשה לפיכך כן מציא כיפה שעל ראשה עד רגליה וכו' ודוק:

אן אפשר עזי והדר לבושה שנמשך עם סוף הפסוק וחגור נתנה לכנעני כי לא היתה יאלצית למכור כי אם נתנה לכנעני ומה שאמר סדין עשתה ותמכור דנראה דהיא עלמה היה אפשר לפרשו כמו שפי' מר זקני בעל עץ יוסף ד' מ"ה ע"ב יע"ש דפי' דהיא לא יאלצה. ויהיה הענין עם מה שמעתי בפסוק כל כבודה בת מלך פנימה ממשכלות זהב לבושה וכו' משם מהר"ר ראש יוסף ז"ל דהכוונה היא דהנה הרואה יראה דלעניה שאין לה מלבושים יקיים כי אם בלאות מקורעין ואינה יאלצית זה אינו שכן כי מחמת הבושה וכלימה מבגדיה הקרועים אינו יולאה אבל אותה העשירה שהיא מלאה כל טוב וכל חפץ יקר ומלבוש עליה ואינה יולאה כי אם יושבת צוויית ביתה לזאת יאונה אליה שכן שאינה יאלצית שאם היתה רואה היתה יולאה ובלא כלימה וז"ש דוד הע"ה כל כבודה בת מלך פנימה כלומר חדע מי היא הכבודה לשבחה שהיא פנימה ואינה יאלצית אותה שממשכלות זהב לבושה שאם היתה רואה היתה יולאה שאין כלימה ובוסה פניה כעניה וכו' והוא כפתור ופרח. וזהו כיוון שהע"ה ראה מעלתה כי סדין עשתה ותמכור וחגור נתנה לכנעני ולא היתה יולאה אעפ"י כי עזי והדר לבושה ולא היתה מכלימה פגיה כעניה אעפ"י לא היתה יולאה ותשחק ליום האחרון השכר הזה לע"ל שכולו יוס לה יהיה וכו' ודוק:

ואפשר דעל דרך זה שפי' הרב ז"ל אפשר לפרש דזאת כוונת נמי שהפסוק שאמר לעיל מרבדים עשתה לה שש וחרגמן לבושה וכו' ואפשר דמרבדים הוא לשון רדיר כמי שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג שלא תלא אשה עד שיהיה עליה רדיד החופה את כל גופה כמו טלית וכו' והנה לאשה עניה שיואלצת ברדיר הזה המכסה את כל גופה כמו כבודה זה אינו שכן לה כי מכלמת היא פן יראו לה בגדיה הקרועים והכלואים וזו היא הסבה שיואלצת כן. אמנם אותה העשירה שיש לה מלבושים חשובים ויואלצת בטלית המכסה את כל גופה עד רגליה אותה יאונה השבח וזהו דקא משבחה באומרו מרבדים עשתה לה

לה אחר מרבדים לשון שנים כלומר כל כך כבוד היתה לה כי היתה רוצה שיהיה לה הרדיר מכסה עד רגליה וברדיר א' אי אפשר לכסות כל גופה מה עשתה לקמה רדיר אחרת ודבקו אותה עם אחר ונעשה גדולה עד שהיה חופה עד רגליה והו מרבדים שנים לכסיה חופה עד רגליה ואעפ"י ששש וארגמן לבושה שאין חשש שחל לאו בשביל כבוד כי אם מהבושה כי היא עשירה ושש וארגמן לבושה ונודע בשערים בעלה ואעפ"י ראה לדקתה כי אעפ"י מרבדים עשתה לה וכו' ודוק:

פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וכו' אפשר לומר עם מה שראיתי להרי"ף ז"ל שפי' בפסוק כי אם בתורת ה' חפלו ובתורתו יהגה וכו'. שהקשה מה שהקשו חז"ל כחוב ברישית דקרא בתורת ה' ואח"כ אמר ובתורתו יהגה יומם ולילה וכו' ולעניונו אפשר לומר עם מה דאיתא בפ"א דמנחות שאל דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל כגון אני שלמדתי את התורה כולה מהו שאלמוד חכמה יוגית קרא עליו לא ימוש ספר התורה הזה וכו' והגית בו יומם ולילה לא ובדוק איזו שעה שאינו לא מניחיה ולא מן הלילה ילמוד בה חכמת יוגית עכ"ל וז"ש דוד הע"ה הדקיק הזה כי אם בתורת ה' חפלו כמו שאמר לא ימוש ספר התורה הזה וכו' אמנם ובתורתו של יוגית יהגה יומם ולילה כלומר לא ובדוק איזו שעה שאינה לא יום ולא לילה וכו' כמו שאמר ר' ישמעאל ובאותה שעה היה לומד תורת יוגית וכו' והרב פי' בריש דרוש ראשון פ' בהעלותך שהכוונה הוא ע"ד שהיה עושה וזולתו לישכר וכו' כי אם בתורת ה' חפלו כלומר שכיון שהתורה ה' חפלו והוא מחזיק לומדי התורה מעלה עליו הכתוב כאילו בתורתו של אותו העוסק בתורה יהגה יומם ולילה כיון שהוא מהנהג ח"מ מנכסיו וכל התורה שלומד הת"מ נקראת ע"ש וכו' ודוק:

ובזה אמר כאן באשת חיל שהנה כל תכלית האדם שאינו יכול לעסוק בתורה הוא מפני מונוטותיו והאשה הזאת היא בעלת מלאכה והיא מחזיק לאישה שילמוד בתורה ויילך לבית המדרש וז"ש ראה שבה כי היא רואה שנכספה נפשו של בעלה לילך לבית"מ ומתיירא לילך מפני שאין לו מזון ופיה פתחה ושלחו לבית המדרש ביען שראתה כי נכספה וגם כלתה נפשו בחכמה ומתיירא מלילך מכת דוחק המונוטות והיא פיה פתחה וא"ל שילך לבית המדרש והיא תהיה מזמנת פרנסתו ממעשה ידיה ובהצטותה הלך לבית המדרש ועסק בתורה אותה התורה שעסק בה בשבילה שמחזיק ידו נקראת על שמה וז"ש ותורת חסד על לשונה כלומר אותה התורה על לשונה וכו' ודוק והו שאמר היא שהיא מחזיק ידו נקראת על שמה וכאילו היתה התורה על לשונה וכו' ודוק והו שאמר לעיל נודע בשערים בעלה שגראה לכולם שהוא עשיר ואינו דחוק למונוטות יען בשבתו עם זקני ארץ והוא בא לבית המדרש וכו' ודוק:

צופיה הליכות ביתה ולחם עללות לא תאכל וכו' אפשר לומר שהאשה הזאת התמירה בעלמה כבית שמאי שאמר כי מלא בה עדות דבר דאפילו הקדיחה תבשילו דראוי לגרשה והאשה הזאת צופיה ראתה הליכות ביתה ע"ד שחמקו חז"ל הליכות עולם לו אל תקרי. הליכות אלא הליכות והאשה הזאת ראתה חומר הליכות ביתה דאפי' אם הקדיחה תבשילו הוא דבר ערוה וראוי לגרשה ולכך ולחם עללות לא תאכל כיון שראתה החמורה הזאת לדיני בעלה ודוק:

קמו בניה ויאשרוה בעלה ויהללה וכו' אפשר לומר עם ענין ר' עקיבא כי ממאי לגבי פלה על אפא קא מנשקה ליה לכרעיה. הו קא מכספו לה תלמידיו אמר להו שבקוה שלי ושלכם שלה הוא וכו' והנה התלמידים לקראו בנים כידוע וז"ש קמו בניה דהיינו

דהיינו תלמידיה דכיון דהיו תלמידיו של ר' עקיבא אף נקראים תלמידיה ויאשרוה מכסה בעלה ויהללה דאמר שלי ושלכם שלה הוא ושבקוה. או רצה לומר ויאשרוה תלמידיה לשון כון אשורי כלומר דמדחפו לה על ידי אשורות שנתנו בגופה להשליכה ומיד בעלה ויהללה ואמר שלי ושלכם שלה הוא וכו':

אז אפשר שאמרנו בגמרא רוב הבנים דומים לאחי האם וז"ש קמו בניה ויאשרוה שילאו לדיקים ויאשרוה כולם באומרם שגם אחיה ובית אביה היו לדיקים גמורים שהם לא הכירו ומקימת בניה ידעו נמי שאחיה היו לדיקים ואינה באה החשה הזאת ממשפחת הדיוטות שעד השחא בעלה שהיה יודע באביה ובאחיה ויהללה ולא היו מאמינים כי לא ראו בעיניהם וכשקמו בניה ויאשרוה וכו' ודוק:

וכנגד זה אמר רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה וכו' כלומר רבות בנות עשו ענין שהיו בנות איש חיל ורב פעלים ומי יודע אם היה אחת או לא ולזה אמר ואת עלית על כולנה כי הראיה מקימת קימת שיש בה הדור מבניך ורוב הבנים דומים לאחי האם והאחים ילמדו מאביה מעשה אבות יעשו בניהם והו ואת עלית את לבדה בלא ראיית בני משפחה וכו' ודוק:

שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל וכו' הקשו כל המפרשים והלא הכתוב מ"ש לשרה ורבקה ורחל שהיו יפות תואר ואיך אמר שקר החן והבל היופי ומאי אשה יראת ה' וכו' ולעניונו אפשר לומר דכאן רצה לשבחה גודל דקתה כי מחמת אהבתה בתורה ויילך בעלה לבית המדרש כדי שלא יפתה לבדו של בעל בראות יופיה עשתה היא בעלמה שקר החן והבל היופי ומתגנה ולבשת בלויי סחבים וכיון שראה כן בעלה הבין אמצעתה וידע שהיא אשה יראת ה' ומיד בעלה הולך ורוץ לבית המדרש לעסוק בתורה והיא תתהלל בפני החכמים שמהפך בשבחה בעלה ואומר אמצעתה להם שמתגנה היא בידיה כדי שיבא לבה"מ והחכמים תחנונים ידברו להש"י חנו לה מפרי ידיה וכו' ודוק. נשלמה פ' אשת חיל שבח לאל יתברך וחידשתיה אני הלעיר הכותב יעקב בלא"א יום טוב אלגאזי נר"ו בשנת הת"מ בחודש אייר סדר קדושים תהיו וה' יראנו נפלאות מתורתו אכ"ר:

